

Tämä on rinnakkaistallennettu versio alkuperäisestä
julkaisusta.

Tämä on alkuperäisen julkaisun kustantajan pdf -versio.

Käytä viitatessasi alkuperäistä julkaisua:

Radun, I., & Radun, J., 2023. Lähempänä tavoitetta kuin aikoihin Nollavisio – 0 liikennekuolemaa. Rahtarit 1, 33.

Kaikki julkaisut Turun AMK:n rinnakkaistallennettujen julkaisujen kokoelmassa Theseuksessa ovat tekijänoikeussäännösten alaisia.

Rinnakkaistallenteisiin liittyvät tiedustelut: julkaisutiedonkeruu@turkuamk.fi

Lähempänä tavoitetta kuin aikoihin

NOLLAVISIO – 0 LIIKENNEKUOLEMAA

Emme ole vielä nollavisio-tavoitteessa, mutta lähempänä kuin aikoihin. Ennakkotietojen mukaan viime vuonna Suomessa kuoli alle 200 ihmistä tieliikenteessä ensimmäistä kertaa vuoden 1935 jälkeen. Aika näyttää edustaako luku uusien parempien liikenneturvallisuusaikeiden alkua vai onko kyseessä vain poikkeus, joka saattaa liittyä koronapandemian aikaiseen ajokäyttäytymisen muutokseen tai ehkä johonkin muuhun.

Kaksisataa kuolonuhria on selvästi vähemmän kuin 600, mikä oli liikennekuolemien vuosittainen määrä kolmekymmentä vuotta sitten Suomessa. Mutta mikä on mielestäsi hyväksyttävä vuosittainen liikennekuolemien määrä?

Muutama vuosi sitten Australiassa lanseerattiin liikenneturvallisuuskampanja nollavisioista. Esittelemme tässä Viktorian osavaltion version. Siellä on noin miljoona asukasta enemmän kuin Suomessa ja viimeisten viiden vuoden aikana 211–266 vuosittaista tieliikennekuolemaa.

Viktorian liikenneturvallisuuskampanjan videossa toimittaja pysäyttää miehen kadulla ja sanoo: "Viime vuonna 213 ihmistä kuoli teilläme. Minkä sinä arvelet olevan hyväksyttävämpi luku?" Miehellä kestää hetken miettiä vastausta, kunnes hän sanoo: "Öö, hyväksyttävä? Ehkä 70?" Sitten hän toistaa hieman varmemmin: "Luultavasti 70." Tämän jälkeen toimittaja soittaa kollegalleen, joka tuo 70 ihmistä kulman takaa ja sanoo: "Tältä näyttää oikeasti 70 ihmistä." Mies lausahaa nyt huomattavan tunnekuohun vallassa: "Sehän on perheeni." Toimittaja toistaa kysymyksen: "No, minkä nyt arvelet olevan hyväksyttävä luku vuosittaisille tieliikennekuolemille?" Mies vastaa: "Nolla."

Saatat muistaa vastaavan videon Liikenneturvan kampanjasta "Näe ihminen liikenteessä". Näiden kampanjoiden pääidea on saada ihmiset tiedostamaan, että vuosittainen tieliikennekuolemien määrä ei ole ainoastaan luku. Se kuvaa oikeita ihmisiä, jotka ovat menettäneet henkensä liikenteessä ja siihen lukuun voi sisältyä perhettäsi ja ystäviäsi. Näin ajatellen ilmiselvä vastaus on, ettei meidän pitäisi hyväksyä yhtään kuolemaa teilläme. Tavoitteen pitää olla nolla – nollavisio.

Nollavisio hyväksyttiin ensimmäisenä Ruotsin parlamentissa vuonna 1997, jonka jälkeen se levisi moniin maihin Suomi mukaan lukien. Nollavisioita pitkin tähtäimen tavoite on, että

kenenkään ei pitäisi kuolla tai vakavasti loukkaantua tieliikenneonnettomuuksissa. Tämän tavoitteen pitäisi toteutua suunnittelemalla turvallinen tieliikennejärjestelmä ja suurilta osin siirtää vastuu tieliikenteen käyttäjiltä tieliikennejärjestelmän suunnittelijoille. Nollavisio huomioi, että ihmiset tekevät virheitä ja tavoitteena on luoda järjestelmä, joka sekä minimoi virheiden määrän että niiden seurausten vakavuuden.

Vaikka monet maat ovat omaksuneet nollavisio liikenneturvallisuusstrategiaansa, sitä on myös kritisoitu niin tieteellisessä kirjallisuudessa kuin julkisissa keskusteluissa.

Vuonna 2021 kysyimme muutaman kysymyksen nollavisioista edustavalta otokselta yli 15-vuotiaita suomalaisia Liikenneturvan aineiston keruun yhteydessä. Suurin osa vastaajista (79,8 %) uskoivat nollavisioita olevan hyvä tavoite samalla, kun lähes vastaava osuus vastaajista (73,5 %) uskoi, ettei sitä koskaan tulla saavuttamaan (kuva 1). Vuonna 2022 Liikenneturva kysyi lähes saman kysymyksen ja jälleen 84 %:n mielestä nollavisio oli hyvä tavoite.

"Nollavisio on epärealistinen" on eräs pääkriittikistä. Joidenkin mielestä emme tule koskaan saavuttamaan yhteiskuntaa, jossa kukaan ei kuole tai vakavasti loukkaannu teillä, vaikka kuinka yrittäisimme. On aina inhimillisiä tekijöitä tai olosuhteita, jotka johtavat kuolemiin tai vakaviin vammoihin.

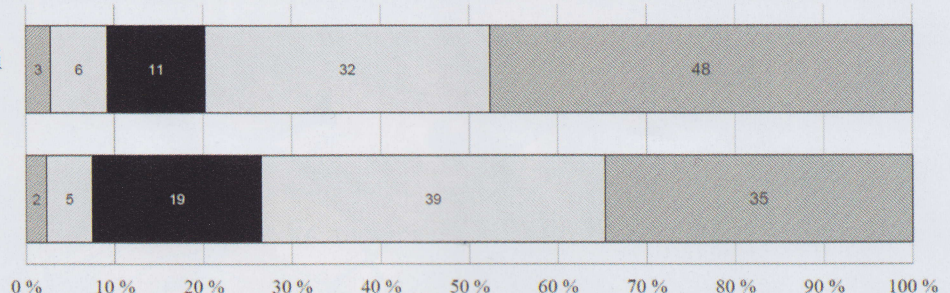
Miksi meillä on päämäärä, joka on lähes mahdoton saavuttaa? Onko sellainen päämäärä täysin merkityksetön? Yksinkertainen vastaus on, että eettisistä syistä nolla tieliikennekuolemaa on hyvä ja arvokas päämäärä. Yksikään maa ei ole täysin onnistunut eliminoimaan korruptiota, järjestäytynyttä rikollisuutta, ihmiskauppaa, sukupuolten epätasa-arvoa jne. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että meidän pitäisi hylätä tavoitteemme näiden eliminoimiseksi. Yhteiskuntien pitää asettaa tavoitteita, jotka voivat näyttää utopistisilta tai epärealistisilta jossain vaiheessa historiaa, mutta voivat myöhemmin tulla saavutettaviksi. Kuten aikaisemmin on mainittu, 30 vuotta sitten meidän teilläme kuoli vuosittain 600 ihmistä. Nyt tieliikennekuolemia on noin 200 vuodessa. 30 vuoden päästä me voimme ja meidän pitäisi olla hyvin lähellä nollaa.

Teksti: Igor Radun, liikennepsykologian dosentti, Helsingin yliopisto ja Jenni Radun, ympäristöpsykologiantutkija, Turun ammattikorkeakoulu

■ Täysin eri mieltä □ Jokseenkin eri mieltä ■ Ei samaa eikä eri mieltä □ Jokseenkin samaa mieltä ■ Täysin samaa mieltä

Nollavisio (strategia ettei kenenkään tarvitsisi kuolla tai loukkaantua vakavasti liikenteessä) on hyvä tavoite.

Nollavisio tavoitteeseen ei luultavasti koskaan päästä.

Pylväät kuvaavat vastausten jakautumista väittämiin nollavisioista. Kysely tehtiin edustavalle otokselle suomalaisia vuonna 2021 (N=1025). Kuvaajassa olevat luvut esittävät kunkin vastausvaihtoehdon valinneiden prosenttiosuuksia.